

De moderne, terroristische jihadiste

Een onderzoek naar de handelingen van Aqsa Mahmood en Ayat Al-Akhras binnen terroristische organisaties vanuit het agency-perspectief

Michelle Duin
3948404
CIW
Guido Jansen
Studiejaar 3
Blok 4
27 juli 2015

Samenvatting

Dit onderzoek focust zich op de moderne vrouw als terroristische jihadiste. Er worden twee casestudies aangehaald. De eerste casestudy is Aqsa Mahmood, een schots islamitisch meisje die is afgereisd naar Syrië om zich aan te sluiten bij de IS. De tweede casestudy is Ayat Al-Akhras. Al-Akhras was één van de eerste vrouwelijke zelfmoordterroristen in Palestina. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt: 'Wat zeggen de beweegredenen om deel te nemen aan terroristische organisaties en de handelingen binnen terroristische islamitische organisaties van zowel Aqsa Mahmood als Ayat Al-Akhras over hun agency?'. Dit wordt uitgevoerd op basis van een literatuuronderzoek. Het onderzoek erkent de zwaarte en onmenselijkheid van terroristisch handelen, maar beoogt westerse feministen verder te laten denken dan westerse visies. Uiteindelijk zal blijken dat zowel Aqsa Mahmood en Ayat Al-Akhras binnen hun patriarchale leefomstandigheden actief en bewust handelen en agency tonen, zonder expliciet weerstand te bieden aan deze structuur.

Verklaring Intellectueel Eigendom

De Universiteit Utrecht definieert plagiaat als volgt:

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van teksten van anderen zonder aanhalingstekens en verwijzing (zogenaamd “vertaalplagiaat”);
- het parafaseren van teksten van anderen zonder verwijzing. Een parafrase mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk; het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

Ik heb bovenstaande definitie van plagiaat zorgvuldig gelezen en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte BA-eindwerkstuk niet schuldig gemaakt heb aan plagiaat.

Tevens verklaar ik dat dit werkstuk niet ingeleverd is/zal worden voor een andere cursus, in de huidige of in aangepaste vorm.

Naam: Michelle Duin

Studentnummer: 3948404

Plaats: Utrecht

Datum: 18-6-2015

Handtekening:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Michelle Duin', written over a horizontal line.

Inhoudsopgave

1. Introductie fenomeen	5
2. Wetenschappelijke positionering	9
3. Theorie: Mahmood, Ponzanesi en de contextafhankelijkheid van Agency	10
4. Methode	13
4.1 Casestudy een: Aqsa Mahmood	13
4.2 Casestudy twee: Ayat Al-Akhras	14
4.3 Onderzoeksvraag en deelvragen	16
5. Analyse	18
5.1 Terroristische organisaties en activiteiten: de beweegredenen van vrouwelijke deelnemers	18
5.2 Extreem terreur: vrouwen als zelfmoordterroristen	23
6. Conclusie en discussie	29
7. Literatuurlijst	32

1. Introductie fenomeen

“When the religious leaders say that women who make those actions [suicidebombing] are finally equal to men, I have a problem. Everyone is equal in death –rich, poor, Arab, Jew, Christian, we are all equal. I would rather see women equal to men in life” (Khaled in Ponzanesi, 2014, p. 104)

Deze uitspraak is afkomstig van de bekendste Palestijnse vechtster van de jaren zeventig: Leila Khaled (Ponzanesi, 2014). Khaled accentueert de gelijkheid van man en vrouw: mannen stellen dat deze wordt behaald door zelfmoordterrorisme, terwijl Khaled stelt dat er in het leven zelf al sprake moet zijn van gelijkheid. Khaled ziet zichzelf niet als een feministe, maar komt naar mijn mening (volgens westerse begrippen) over als een feministe. Hier ontstaat een spanningsveld, omdat vele islamitische vrouwen juist niet geassocieerd willen worden met het feminisme. Feminisme wordt namelijk beschouwd als een beweging of stroming die het islamitische geloof afvalt. Omwille hiervan moet het feminisme juist rekening houden met de situatie, omgeving en de historische achtergrond van de vrouwen (Midden, 2010). Deze contextafhankelijkheid zal centraal staan in mijn onderzoek, waarbij ik mij richt tot de controversie van vrouwelijke deelname aan terroristische organisaties, aangezien het westen hier veel moeite mee heeft en dit effect heeft op de manier waarop zulke vrouwen worden geportretteerd in de westerse media. De representatie van dit soort vrouwen beïnvloedt het discours over hen (Jacques & Taylor, 2009). In dit onderzoek zal ik mij echter richten op hun handelen binnen terroristische organisaties vanuit een agency-perspectief. Voordat ik hun agency binnen terroristische organisaties kan bespreken en analyseren, is het noodzakelijk eerst kort inzicht te geven in de achtergrond van het feminisme en de islamitische gemeenschap.

Hetgeen waar heden ten dage naar wordt verwezen wanneer het feminisme ter sprake komt, is het westers liberaal feminisme. Enriques (2000) bespreekt het liberale feminisme als de oudste en meest aangenomen vorm van feminisme. Het feminisme legt over het algemeen de nadruk op gender. Van gender wordt veelal gesteld dat het sociaal geconstrueerd wordt. Deze sociale constructie heeft de ongelijke machtsrelaties tussen mannen en vrouwen versterkt. Genderongelijkheid is volgens de liberale opvatting gebaseerd op irrationale vooroordelen en stereotypering over de traditionele rol van de

vrouw. Liberale feministen streven naar gelijke rechten en vrijheid in een kapitalistische samenleving. Deze inhoudelijke opvatting met betrekking tot kapitalisme wordt gedeeld door Shahrzad Mojab (2001). Zij stelt namelijk dat het westerse feminisme een product is van het kapitalisme en de hierbij behorende moderne cultuur en *politics* (p. 125). Hetgeen waar westerse feministen voor strijden, is kenmerkend voor de waarden van de westerse samenleving. Zo staan individuele vrijheid, rechten, het maken van eigen keuzes naar geweten en zowel economische als politieke verantwoordelijkheid centraal in het liberale feminisme (Bulbeck, 2001). Deze waarden worden gekoppeld aan elementen die volgens westerse feministen de westerse samenleving kenmerken: secularisme, progressieve gedachtegangen, vrijheid en rechtvaardigheid (Midden, 2010).

Vele westerse vrouwen vergelijken de niet-westerse samenleving met westerse samenlevingen. Zo kennen zij hun eigen interpretatie toe aan emancipatorische handelingen van vrouwen die in samenlevingen leven die verschillen van de westerse samenleving. Een voorbeeld hiervan is een samenleving die gebaseerd is op het islamitische geloof. Westerse feministen vergeten met deze vergelijking hun eigen achtergrond. Hierdoor wordt de eigen westerse achtergrond onzichtbaar en een bepaalde norm (Midden, 2010). Zo heerst er de gedachte dat vrouwen die in Islamitische patriarchale samenlevingen leven, gered moeten worden uit deze samenlevingen waarin zij als inferieur aan de man worden gezien (Afshar, 2008). Islamitische feministen stellen echter dat de interpretaties van emancipatie niet beperkt moeten worden tot een seculair of blank perspectief: “Het islamitische feminisme is een product van mensen voor wie zowel religie als gendergelijkheid belangrijk is en het emancipatorische perspectief gebaseerd is op en geïnspireerd is door hun religie” (vertaald uit Midden, 2010, p. 100). Op deze wijze moet duidelijk worden dat er vele verschillen zijn tussen vrouwen en de wereld niet geïnterpreteerd of georganiseerd moet worden volgens de westerse standaard (Midden, 2010). Dit heeft ook betrekking op de verschillen over de notie van agency.

Het concept van agency speelt een belangrijke rol in zowel het westerse als islamitische feminisme—zo zijn er vele discussies gaande over de betekenis van agency binnen het feministisch discours. Agency kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Volgens Renegar en Sowards (2009) omvat agency routines, gewoonten, gedachten en hoe er wordt omgegaan met gedachten uit het verleden, maar ook de toekomst. Deze gedachten bepalen namelijk de keuzes die gemaakt worden in het heden. Mahmood (2001)

stelt echter dat er een re-conceptualisatie plaats moet vinden van agency om een beter begrip onder westerse feministen te kweken van beweegredenen van vrouwen die leven in een van het westers afwijkende samenleving. Deze re-conceptualisatie moet gebeuren door de situatie, oftewel context, van de islamitische vrouwen binnen een patriarchale samenleving duidelijk te maken. Deze context heeft namelijk grote invloed op de manier waarop de vrouw haar agency vorm geeft. Het begrijpen van de verschillende vormen van agency kan alleen gebeuren wanneer westerse feministen zich openstellen voor het feit dat zij kunnen leren van deze andere vrouwen (Midden, 2010). Een goed voorbeeld is het proberen te denken vanuit het perspectief van vrouwen die het feministische denken complexer maken dan westerse vrouwen: vrouwen die actief betrokken zijn bij fundamentalistische bewegingen (Midden, 2010).

Fundamentalistische bewegingen zijn in onze moderne tijd vaak gebaseerd op het islamitische geloof. Arabische samenlevingen, waar geleefd wordt naar regels van de Islam, berusten zich op principes van collectiviteit, tribalisme en sociale homogeniteit. Zo speelt familie een erg belangrijke rol en heeft elk familielid de taak om op een bepaalde manier te zorgen voor de welvarendheid en veiligheid van andere familieleden: *“The family is considered the central unit in economic, social, and religious spheres of life; it also constitutes a source of support, unity, and cohesion”* (Berko & Erez, 2007, p. 496). Waar mannen binnen deze samenlevingen de top van de sociale hiërarchie vormen, worden vrouwen en kinderen op de laatste plaats geplaatst. Op deze wijze wordt de sociale hiërarchie gevormd door sekse, maar ook door leeftijd. Zo hebben jonge meisjes weinig sociale waarde, maar moeten zij wel de reputatie en eer in standhouden van hun familie ondanks de centrale functie van de man. (Berko & Erez, 2007). Waar een vrouw haar ‘eer’ passief is en enkel verloren of geschaad kan worden, is de eer van de man juist actief en kan deze toenemen of uitgebreid worden: *“Woman’s honor is like a vase. If it breaks and you try to fix it, it will never look the same. You can always see the crack; it can not be erased”* (Berko & Erez, 2007, p. 501).

Het handelingsvermogen en gedrag van de islamitische vrouw is dus zeer kwetsbaar. Haar identiteit, waarde en beweging worden gedefinieerd in termen van haar gehoorzaamheid, afzondering en het baren van zonen. De kwetsbaarheid van de vrouw wordt gevormd door de mannelijke macht binnen de hiërarchische structuur (Berko & Erez, 2007). Maar wat gebeurt er precies met deze kwetsbaarheid wanneer een islamitische

vrouw zich besluit aan de sluiten bij een terroristische beweging en bijvoorbeeld zelfmoordterrorist wordt? Zelfmoordterrorisme is volgens fundamentele terroristische organisaties namelijk hetgeen wat een verandering brengt in de passiviteit van de eer van deze vrouw. Zo ontvangt de familie van een vrouwelijke zelfmoordterrorist een groot geldbedrag, maar—waarschijnlijk nog belangrijker—na een geslaagde zelfmoordmissie neemt de reputatie en eer van de familie toe (Zedalis, 2004). Op deze wijze is de eer van de vrouw toch actief. Het verhogen van de eer van de familie is echter niet het enige motief voor vrouwen om deel te nemen aan terroristische organisaties of zelfmoordmissies, zo zijn er nog vele andere beweegredenen.

In dit onderzoek zal de volgende vraag centraal staan: 'Wat zeggen de beweegredenen om deel te nemen aan terroristische organisaties en de handelingen binnen terroristische islamitische organisaties van zowel Aqsa Mahmood als Ayat Al-Akhras over hun agency?'. Met deze vraag wil ik aantonen dat vrouwen als Aqsa Mahmood en Ayat Al-Akhras ook agency hebben, ondanks dat deze vaak wordt ondermijnd of onderschat door het westen. Deze vraag is bovendien van belang voor het discours rondom vrouwen binnen terroristische organisaties, omdat het een handvat geeft voor westerse feministen om de handelingen van vrouwen binnen terroristische organisaties beter begrijpen. De handelingen moeten absoluut niet worden goedgekeurd, maar ook niet af worden gedaan als handelingen van vrouwen die worden onderdrukt door een patriarchale samenleving.

2. Wetenschappelijke positionering

De afgelopen tijd is het aantal gepubliceerde werken met betrekking tot vrouwen en terrorisme toegenomen. Deze publicaties hebben zich voornamelijk gericht op vrouwen in jihadistische bewegingen. Dit komt door de toename van westerse vrouwen die afreizen naar jihadistische plaatsen in het Midden-Oosten, aangezien dit een vrij nieuw verschijnsel is. Een gevolg hiervan is dat er nog niet veel wetenschappelijk inzicht is in de beweegredenen van deze vrouwen zoals waarom zij naar bijvoorbeeld Syrië afreizen en welke rollen zij daar vervullen (Bakker & de Leede, 2015). Dit onderzoek zal een aanvulling zijn voor de kleine hoeveelheid literatuur die beschikbaar is over de beweegredenen en rollen van vrouwen binnen fundamentalistische, jihadistische en islamitische samenlevingen. Zo kan dit onderzoek dienen voor het vergroten van het begrip van westerse feministen met betrekking tot de ervaringen en levens van vrouwen die zich bevinden in patriarchale samenlevingen. Dit onderzoek zal dan ook vanuit een breder perspectief een overzicht bieden met betrekking tot twee casestudies.

Het handelen van islamitische vrouwen binnen terroristische organisaties vanuit een agency-perspectief staat centraal in dit onderzoek. Zo zal ik het concept van agency naar aanleiding van Mahmood (2001) aanhalen en deze bewijzen/realiseren in hoofdstuk drie (theorie) aan de hand van 'Female Suicide Bombers and the Politics of Gendered Militancy' van Sandra Ponzanesi (2014) en 'The False Islamization of Female Suicide Bombers' (Gonzalez-Perez, 2011). De vraag die in het desbetreffende hoofdstuk centraal zal staan is een essentiële deelvraag. Deze luidt als volgt: 'Wat kan er gesteld worden omtrent het begrip van agency vanuit het perspectief van zowel Mahmood als Ponzanesi?'. Verschillende andere artikelen zullen als ondersteunend werk dienen en worden toegelicht in de methode en analyse. Naar aanleiding van deze artikelen zal ik onderzoek doen naar de agency van islamitische vrouwen binnen terroristische organisaties, door bijvoorbeeld deelname aan zelfmoordterrorisme. Op deze wijze wil ik het begrip vergroten van westerse feministen om inclusiever te worden, zodat meerdere vrouwen zich kunnen vinden in feministische bewegingen. Voor mij is dit belangrijk, omdat ik graag de negatieve connotatie rond het woord 'feminisme' zie verdwijnen. Wanneer meer vrouwen zich kunnen vinden in het feminisme kunnen wij als vrouwen elkaar versterken: *empowerment*.

3. Theorie: Mahmood, Ponzanesi en de contextafhankelijkheid van agency

Zoals veronderstelt in de introductie van het fenomeen van actieve vrouwelijke leden binnen terroristische organisaties, wordt hun agency geïnterpreteerd op basis van de westerse vooringenomenheid. Deze vooringenomenheid heeft betrekking tot agency van vrouwen uit zogenaamde derdewereldlanden (Ponzanesi, 2014). Mahmood (2001) heeft echter een andere opvatting dan de voorheen geaccepteerde westerse opvatting van agency. Waar vele feministen agency gekoppeld hebben aan het bieden van weerstand tegen een patriarchale samenleving (Midden, 2010), koppelt Mahmood (2001) deze aan context. Ik zal eerst een kort het onderzoek van Mahmood toelichten om een basis te leggen voor het vervolg van mijn onderzoek.

Mahmood (2001) toont in haar onderzoek de conceptuele uitdagingen aan die de feministische theorieën hebben met de Egyptische Islamitische beweging. De beweging streeft namelijk praktijken en idealen na die ingebed liggen in een traditie die vrouwen een subordinate status toekent. Bovendien worden er deugden aangeleerd die geassocieerd worden met vrouwelijke passiviteit en onderdanigheid. Wat er dus wordt nagestreefd door de vrouwelijke moskee beweging, is precies hetgeen wat hun ondergeschiktheid veiligstelt binnen een mannelijke samenleving. Deze onderdrukking speelt een belangrijke rol in het operationaliseren van menselijk agency binnen structuren van subordinatie zoals patriarchale samenlevingen (Mahmood, 2001).

Mahmood (2001) stelt dat agency geen synoniem is voor weerstand bieden tegen dominantiestructuren binnen een samenleving. Agency moet gezien worden als een capaciteit om tot actie te komen. Deze capaciteit wordt gecreëerd en mogelijk gemaakt door bepaalde historische relaties van subordinatie, zoals deze voorkomen in patriarchale samenlevingen. Ponzanesi (2014) haalt deze theorie van Mahmood aan in haar eigen analyse van vrouwelijke zelfmoordterroristen, die hun lichaam gebruiken als een wapen. Ponzanesi's interpretatie van Mahmood is een bevordering voor het begrip van de complexe interactie tussen nationalisme, religie, gender en bezetting (Ponzanesi, 2014, p. 103). Deze interactie is gebaseerd op vrouwen die de patriarchale ideologieën uitdagen door middel van zelfmoordterrorisme. Ponzanesi (2014) stelt dat er een ander perspectief op agency gevormd moet worden in de context van zelfmoordterrorisme. Ook zij haalt de beperkte

westerse visie aan dat agency een model is van subordinatie. Deze visie kan gekoppeld worden aan het, volgens het westen, moderne en vooruitstrevende westerse denken.

Evenals Mahmood (2001) stelt Ponzanesi (2014) dat de betekenis van agency niet bij voorbaat vastgesteld moet worden of uit het verband moet worden gehaald van sociale, religieuze en politieke onderlinge relaties:

“If we really wish to understand the lives, experiences, and strategies of these suicide bombers, we should not understand these actions under the notions of false consciousness, misguided feminism, or failed equality. By including the arguments, experiences, and strategies of women who fight alternative struggles for equality, (. . .) different contextualized readings and interpretations of these phenomena are made possible, offering ways to rethink the relationship between religion and agency” (Ponzanesi, 2014, p. 103-104).

Door een beter inlevingsvermogen te kweken, kan er dus een alternatief, in vergelijking tot de beperkte westerse visie, perspectief gevormd worden van *empowerment*.

Wat kan er nu gesteld worden omtrent het begrip van agency vanuit het perspectief van zowel Mahmood als Ponzanesi? Volgens Mahmood (2001) heeft agency twee eigenschappen. Zo is agency verbonden met bepaalde historische en culturele disciplines die invloed hebben op de vorming van een individu. Ook moet er meer over agency nagedacht worden in termen van capaciteiten en vaardigheden die nodig zijn om bepaalde acties te ondernemen. Zo kan het aanvechten van de mannelijke dominantie en bepaalde actie zijn, maar is dit niet de enige mogelijke actie. Agency is op deze wijze niet enkel het weerstand bieden aan de ondergeschiktheid, maar ook: *“Agency as a form of ‘piety’, a form of obedience to religious rules that may grant women observing those rules more autonomy and movement for self-improvement than a Western reading would allow”* (Ponzanesi, 2014, p. 89).

Ponzanesi (2014) geeft, met betrekking tot agency, het voorbeeld van vrouwelijke zelfmoordterroristen. Omdat deze vrouwen hun lichaam gebruiken als wapen, verkrijgen zij een mythologische status die andere vrouwen aanspoort hen te volgen (p. 104). Door het gebruik van hun lichaam ondermijnen de vrouwen de symbolische hiërarchie van het patriarchale systeem; zij ontsnappen namelijk aan het gender-georiënteerde systeem

(Ponzanesi, 2014). Maar is de deelname van vrouwen wel hun eigen keuze? Komt dit niet door externe druk op hun positie binnen de samenleving? Hoe komt het dat deze vrouwen deelnemen in terroristische organisaties en uiteindelijk zelfs willen sterven als 'martelaar' door middel van zelfmoordterrorisme? Wat zegt dit dan over hun agency? En welke rol speelt de invloed van de patriarchale structuur hierin? Deze, en dergelijke, vragen zullen in dit onderzoek behandeld worden.

4. Methode

In dit onderzoek zal er een antwoord gepresenteerd worden op de vraag: 'Wat zeggen de beweegredenen om deel te nemen aan terroristische organisaties en de handelingen binnen terroristische islamitische organisaties van zowel Aqsa Mahmood als Ayat Al-Akhras over hun agency?'. Dit zal gedaan worden aan de hand van twee casestudies: Aqsa Mahmood en Ayat Al-Akhras. Per casestudy zal er andere literatuur gebruikt worden. Deze literatuur is geselecteerd op basis van de relevantie voor de casestudy. Door het gebruiken van twee verschillende vrouwen wil ik aantonen dat agency in verschillende vormen voor kan komen. Voordat ik in kan gaan op de beide casestudies, is het van belang eerst duidelijk te maken hoe ik de analyse ga vormgeven.

Beide casestudies zullen dienen als voorbeelden van vrouwen die actief zijn of waren binnen terroristische organisaties; organisaties waarbij het geloof een belangrijke rol, al dan niet de leidraad, speelt. Deze casestudies zullen geanalyseerd worden op basis van verschillende literatuur. De verschillende literatuur waar ik voor gekozen heb, ondersteunt en vult elkaar aan om zodoende tot een onderbouwde analyse te komen. Ik heb voor een literatuuronderzoek gekozen, omdat er op deze wijze verschillende aspecten vanuit verschillende perspectieven zullen worden belicht. In de geselecteerde literatuur worden analyses gepresenteerd die gebaseerd zijn op achtergebleven video's, foto's en verhalen van de twee casestudies. Waarom ik deze twee vrouwen heb gekozen als casestudies zal duidelijk worden in de hierop volgende beschrijvingen van de casestudies. Naast deze beschrijvingen zal ook de desbetreffende literatuur toegelicht worden. Tenslotte volgen de hoofdvraag en de bijbehorende ondersteunende deelvragen.

4.1 Casestudy één: Aqsa Mahmood

Aqsa Mahmood is een islamitische vrouw die vanuit Schotland afgereisd is naar de Islamitische Staat (IS). In de westerse media bekend staat om het werven van westerse meisjes. Zo helpt zij westerse meisjes af te reizen naar de IS door het verschaffen van tips om bijvoorbeeld de douane te ontlopen.

Het feit dat Aqsa is afgereisd naar de IS en daar nu een leven heeft, was voor mij de reden om haar te gebruiken als casestudy. Het is namelijk interessant dat Aqsa niet in een extreem islamitische familie is opgegroeid. Op deze wijze heeft religie wel haar leven

beïnvloed, maar is zij niet opgevoed met dergelijke extreme overtuigingen. Naar mijn mening duidt dit erop dat Aqsa bewust was en is van haar acties en haar zaak. Zo zeker, dat zij er uiteindelijk voor heeft gekozen af te reizen naar de IS om zo haar hele westerse leven achter zich te laten. Aqsa haar bewustzijn van het eigen handelen, maakte haar voor mij een interessante casestudy.

Voordat er specifiek kan worden ingegaan op de case van Aqsa is het van belang de nadruk te leggen op de beweegredenen van vrouwelijke deelnemers aan terroristische organisaties en activiteiten, omdat dit een opzet doet voor een bevordering van het begrip van de situatie van Aqsa. Deze analyse zal voornamelijk worden vormgegeven door de artikelen van Jacques en Taylor (2009) en Weinberg en Eubank (2011). De twee artikelen zijn gekozen op basis van het feit dat zij inzoomen op de beweegredenen van vrouwen om deel te nemen aan terroristische organisaties. Jacques en Taylor (2009) doen dit aan de hand van interviews met vrouwen die opgepakt zijn tijdens actieve participatie aan terroristische missies. Beide artikelen vullen elkaar goed aan.

De analyse van de eerste casestudy wordt gedaan op basis van de volgende artikelen: Bakker en de Leede (2015), Peresin en Cervone (2015), Petrou (2014) en Zakaria (2015). Bakker en de Leede (2015), Petrou (2014) en Zakaria (2015) hebben het in hun artikelen ook daadwerkelijk over Aqsa. Hun analyses zijn gebaseerd op sociale media accounts van Aqsa en interviews met haar familieleden en (oude) vrienden. Peresin en Cervone (2015) hebben zich voornamelijk gericht op de rol van westerse vrouwen binnen de IS en hoe er met deze vrouwen wordt omgegaan. Dit was naar mijn mening uiterst relevant voor de casestudy van Aqsa Mahmood, aangezien zij ook is opgegroeid in het westen.

Een beperking van Aqsa als casestudy is dat het onduidelijk is of zij gehersenspoeld is door bijvoorbeeld propaganda van de IS. Dit zwakt de sterkte van de casestudy af. Bovendien komt de meeste beschikbare informatie over Aqsa uit westerse journalistieke bronnen, wat af kan doen aan de geloofwaardigheid van een artikel gezien het onderwerp draait om de IS; een gevaar voor het westen.

4.2 Casestudy twee: Ayat Al-Akhras

Ayat Al-Akhras was een islamitische Palestijnse zelfmoordterroriste. Zij groeide op in een vluchtelingenkamp buiten Bethlehem, waar ze de bezetting door de Israëliërs van dichtbij meemaakte. Als een van de eerste vrouwelijke zelfmoordterroristen was Al-Akhras een

nieuw verschijnsel voor de westerse wereld. Door vrouwelijke zelfmoordterroristen is er meer aandacht ontstaan voor de situatie in Israël en Palestina; zo bespreekt Ponzanesi (2014) een documentaire (*'To die in Jerusalem'*) over het leven van Al-Akhras en wordt deze tegenover het leven van haar slachtoffer gezet.

Ik heb Ayat Al-Akhras als casestudy gekozen, omdat ik het verbazingwekkend vind dat een meisje van negentien de keuze heeft gemaakt om zelfmoord te plegen en zo aandacht te vragen voor de situatie in haar land (Leung, 2003). Het feit dat zij wilde sterven voor haar land en niet voor zichzelf, duidt bij mij op een bewuste keuze waar over nagedacht is. Bovendien speelt het mee dat zij de derde vrouwelijke zelfmoordterroriste was in Palestina (Shipman, 2002). Dat zij een vrouwelijke zelfmoordterroriste was, wierp een nieuw licht op de zaak. Ondanks dat zelfmoordterrorisme in de westerse wereld geen normale zaak is met betrekking tot oorlogsdaden, heeft de westerse wereld wel al kennis gemaakt met mannelijke zelfmoordterroristen. Mannen die deelnemen aan zelfmoordterrorisme zijn doorgaans 'geaccepteerd'. Echter zijn, en waren, vrouwen die hun lichaam gebruiken als dodelijk wapen een compleet nieuw verschijnsel in de westerse wereld waar veel discussie over is ontstaan.

Voordat er specifiek kan worden ingegaan op Al-Akhras is het van belang de focus te leggen op de vrouw als zelfmoordterroriste. Deze analyse is voornamelijk een beschrijving van verscheidene artikelen die overeenkomstige elementen bevatten en zodoende kunnen worden gekoppeld. Over vrouwen als zelfmoordterroristen zal voornamelijk het onderzoeksrapport van Zedalis (2004) worden gebruikt, aangezien dit rapport een analyse bevat van de succesfactoren van zelfmoordterrorisme en de rol van de vrouw hierin. Deze succesfactoren zal ik koppelen aan het artikel van Berko en Erez (2007), waarin de rol van de islamitische vrouw wordt besproken. De succesfactoren zullen tevens ondersteund worden met informatie uit het artikel van Weinberg en Eubank (2011) en van di Giovanni (2014), welke de nadruk leggen op de effectiviteit van de vrouwelijke zelfmoordterroriste. Bovendien zal Ponzanesi (2014) aan deze analyse gekoppeld worden, aangezien het artikel zich richt op de genderaspecten van zelfmoordterrorisme.

De daadwerkelijke analyse van Ayat Al-Akhras zal gebaseerd worden op artikelen die direct betrekking hebben op Al-Akhras, maar ook artikelen die relevant zijn voor Al-Akhras. Shipman (2002), di Giovanni (2014), Leung (2003) en Salimi (2014) beschrijven Al-Akhras haar destijdse situatie en welke rol haar situatie heeft gespeeld in haar handelen. Het artikel

van Salimi (2014) is een cruciaal artikel voor de analyse, aangezien deze de culturele stigma's bespreekt en hoe Al-Akhras zich hier van los heeft gemaakt door middel van zelfmoordterrorisme. Buiten deze artikelen zijn de artikelen van Gonzalez-Perez (2011) en Ponzanesi (2014) van belang, omdat deze een leidraad vormen door het onderzoek heen, maar ook omdat deze zich richten op de islamitische culturele stigma's en welk effect de actie van Al-Akhras heeft op deze stigma's.

4.3 Onderzoeksvraag en deelvragen

Zoals vermeld aan het begin van de methode zal de onderzoeksvraag als volgt luiden: 'Wat zeggen de beweegredenen om deel te nemen aan terroristische organisaties en de handelingen binnen terroristische islamitische organisaties van zowel Aqsa Mahmood als Ayat Al-Akhras over hun agency?'. Deze vraag zal worden onderbouwd door verschillende deelvragen. De eerste deelvraag is beantwoord in hoofdstuk drie: Theorie.

1. Wat kan er gesteld worden omtrent het begrip van agency vanuit het perspectief van zowel Mahmood (2001) als Ponzanesi (2014)?

Vraag twee tot en met vijf zullen worden behandeld in hoofdstuk 5.1: Terroristische organisaties en activiteiten: de beweegredenen van vrouwelijke deelnemers.

2. Welke rol spelen media in de vormgeving en presentatie van beweegredenen van vrouwen om deel te nemen aan terroristische organisaties op basis van Jacques en Taylor (2009)?
 - 2.1 Welk effect heeft deze vormgeving op de manier waarop de vrouw wordt geschetst als een actief of passief wezen in de media?
3. Welke soorten beweegredenen hebben vrouwen om deel te nemen aan terroristische organisaties op basis van Jacques en Taylor (2009) en Weinberg en Eubank (2011)?
4. Welke redenen liggen er ten grondslag aan de deelname van westerse vrouwen, zoals Aqsa Mahmood, aan terroristische organisaties zoals de IS op basis van Bakker en de Leede (2015)?
5. Wat is de functie van Aqsa Mahmood binnen de IS en wat zegt dit over de rol van vrouwen in het algemeen binnen de IS?
 - 5.1 Wat zeggen de functies van Aqsa Mahmood binnen de IS over haar agency?
 - 5.2 Wat zeggen de functies van Aqsa Mahmood binnen de IS over het belang van

vrouwen binnen deze organisatie?

Vraag zes tot en met tien zullen worden behandeld in hoofdstuk 5.2: Extreem terreur: vrouwen als zelfmoordterroristen.

6. Waarom worden zelfmoordterroristen ingezet bij terroristische acties?
 - 6.1 Waarom worden vrouwelijke zelfmoordterroristen ingezet bij terroristische acties?
7. Welke factoren maken zelfmoordterroristen succesvol op basis van Zedalis (2004)?
 - 7.1 Welke rol spelen vrouwelijke zelfmoordterroristen in de factoren tot het succes van zelfmoordterrorisme op basis van Zedalis (2004)?
8. Welke redenen worden gepresenteerd in het artikel van Gonzalez-Perez (2011) met betrekking tot vrouwen uit islamitische samenlevingen die kiezen voor zelfmoordterrorisme?
 - 8.1 Wat zeggen de redenen over de agency van dergelijke vrouwen op basis van Gonzalez-Perez (2011)?
9. Welk effect hebben de beweegredenen van Ayat Al-Akhras op de invulling van haar vrouwelijke rol?
 - 9.1 Hoe staat Ayat Al-Akhras haar invulling van de vrouwelijke rol in verhouding tot de conservatieve rol van vrouwen binnen extreem islamitische samenlevingen op basis van Salimi (2014)?
10. Wat zeggen de beweegredenen van bijvoorbeeld Ayat Al-Akhras over de agency van vrouwelijke zelfmoordterroristen?

5. Analyse

In deze analyse zullen de twee verschillende casestudies uitgewerkt worden aan de hand van de in de methode besproken literatuur. De analyse zal bestaan uit twee hoofdstukken met betrekking tot de casestudies waarbij het ene hoofdstuk gericht is op de deelname van vrouwen aan terroristische organisaties en het andere op vrouwelijke zelfmoordterroristen.

5.1 Terroristische organisaties en activiteiten: de beweegredenen van vrouwelijke deelnemers

De rol van vrouwen in het terrorisme was beperkt in de jaren 1950-1980, maar veranderde vanaf 1983 (Gonzalez-Perez, 2008, p. 14). Vrouwen binnen terroristische organisaties zijn dus geen nieuw fenomeen; het komt al veel langer voor (Weinberg & Eubank, 2011). Vrouwen hadden vroeger echter passievere, ondersteunde rollen (Ponzanesi, 2008), alhoewel er ook vrouwen waren die actief deelnamen in gevechten (Bakker & de Leede, 2015). Ponzanesi (2014) haalt de observatie van Georges-Abeyie aan. Deze beschrijft namelijk de toename van vrouwen in terroristische organisaties.

“As women acquire all of the cultural characteristics of success, such as higher education and technical training, and enter the mainstream of the professional and corporate world in greater numbers, they will become frustrated with the limited rewards reaped by their efforts and will seek to change the system that maintains their status quo” (Gonzalez-Perez, 2008, p. 14).

Dit citaat beschrijft het gevoel van frustraties van vrouwen die in samenlevingen leven waar hun capaciteiten worden onderschat en ondermijnd. Deze groeiende frustratie is echter niet de enige reden voor deelname aan terroristische organisaties door vrouwen. Er is namelijk geen consensus onder de deelname van vrouwen: er zijn vele beweegredenen. In dit hoofdstuk zal eerst de nadruk worden gelegd op de westerse visie naar aanleiding van representaties van vrouwelijke zelfmoordterroristen in zowel de westerse als Arabische media. Deze visie heeft namelijk effect op hoe vrouwelijke zelfmoordterroristen worden gerepresenteerd in de westerse media en hoe er in de westerse wereld naar hun handelen en agency wordt gekeken. Daarna zullen beweegredenen voor deelname aan terroristische

organisaties worden toegelicht aan de hand van verscheidene artikelen. Vervolgens zal Aqsa Mahmood aangehaald worden om haar beweegredenen aan te kaarten, maar ook welk belang dit heeft voor de propaganda van de IS om westerse meisjes te werven en wat dit zegt over haar agency.

In het artikel van Jacques en Taylor (2009) wordt gesteld dat de westerse media zich alleen focust op de deelname van vrouwen aan terroristische organisaties met betrekking tot sociale omstandigheden en de invloed van een chauvinistische (extreem patriottistische) samenleving (p. 505). Deze voorbeelden zijn toe te wijzen aan externe factoren: factoren waar de vrouw geen macht over heeft, zoals de omgeving waarin zij geboren is of de sociale situatie waarin haar land zich verkeert (Jacques & Taylor, 2009). Op deze wijze worden haar persoonlijke redenen ondermijnd en vermindert haar geloofwaardigheid als terrorist. Dit valt toe te wijzen aan het feit dat velen niet begrijpen dat een vrouw een *'agentic individual'* kan zijn (Jacques & Taylor, 2009, p. 505). Deze agentic individual houdt in dat de vrouw zelf bewust en actief keuzes maakt, in plaats van op basis van motieven die gebaseerd zijn op de sociale achtergrond, oftewel externe factoren (Jacques & Taylor, 2009). Wanneer de vrouw niet wordt begrepen als een agentic individuël—door haar bijvoorbeeld af te schilderen als een irrationeel terroristisch persoon (Jacques & Taylor, 2009)—wordt haar individuele activisme genegeerd: haar agency. Bovendien wordt er vaak door westerse media veronderstelt dat vrouwen in terroristische organisaties een onderdeel zijn van het systematisch onderdrukken van vrouwen en vrouwen enkel in worden gezet om tactische redenen. Op deze tactische redenen kom ik in het volgende hoofdstuk terug, maar wat opvalt is dat deze argumenten wederom de agency van de vrouw minimaliseren (Jacques & Taylor, 2009).

De Arabische media zijn minder gericht op de passieve genderstereotypering: vrouwelijke terroristen worden beschouwd als een volledig lid in de strijd. Zij wordt gedreven door religieuze en nationalistische redenen; dezelfde redenen als van de in de westerse media geportretteerde mannelijke terroristen. Aan de hand van deze argumenten met betrekking tot een verschil in de representatie door westerse en Arabische media, wordt de westerse visie op deze vrouwen duidelijk. Deze visie is wederom gebaseerd op het, al dan niet door religieuze rechtvaardiging, onderdrukken van vrouwen. Het bewust en actief handelen van de islamitische vrouw wordt genegeerd: een vrij beperkte westerse visie op de agency van de islamitische vrouw.

Weinberg en Eubank (2011) stellen dat de deelname van vrouwen voornamelijk gebaseerd is op persoonlijke redenen. Het falen van de vrouw—met betrekking tot genderrollen binnen een samenleving die gebaseerd is op traditionele waarden—kan gezien worden als reden voor deelname. Voorbeelden hiervan zijn het niet in staat zijn een huwelijkspartner te vinden of het uitblijven van kinderen—iets wat vaak toegekend wordt aan de incapabele vrouw (p. 36). Ook wraak is één van de primaire redenen voor deelname. Het verlies van een geliefde of familieleden door de schuld van de vijand is een zodanige traumatische ervaring, dat vele vrouwen op basis van deze ervaring zelf besluiten deel te nemen aan terroristische organisaties, maar voornamelijk missies als zelfmoordterrorisme (Weinberg & Eubank, 2011).

In het onderzoek van Jacques en Taylor (2009) naar vrouwelijk terrorisme worden vijf redenen aangehaald voor de deelname van vrouwen aan terroristische organisaties. Deze redenen zijn gebaseerd op interviews met vrouwen die opgepakt zijn voor deelname aan terroristische organisaties. Zo spelen persoonlijke en idealistische redenen mee, net als bepaalde gebeurtenissen zoals het verlies van een familielid, net als Weinberg en Eubank (2011) veronderstelden. Uit hun onderzoek maken Jacques en Taylor (2009) op dat de voornaamste reden voor deelname van vrouwen gebaseerd is op sociale aspecten. Een voorbeeld van een sociale reden is bijvoorbeeld gendergelijkheid. Het ongenoegen over het ontbreken van gendergelijkheid is te wijten aan het feit dat vele vrouwen in landelijke gebieden wonen, waar zij uiteindelijk aan willen ontvluchten. In vele landelijke gemeenschappen speelt de traditionele rolverdeling die gebaseerd is op de hiërarchische familiestructuur nog een grote rol. De deelname aan terroristische organisaties, en uiteindelijk missies, zorgen voor de gelijkheid van genderrollen, omdat vrouwen op deze wijze ontsnappen aan de patriarchale gemeenschap.

Motivaties die van de bovenstaande voorbeelden verschillen, zijn de beweegredenen van westerse meisjes om af te reizen naar de IS en zich aan te sluiten bij jihadistische groeperingen. Een voorbeeld van zo'n meisje is Aqsa Mahmood. Aqsa Mahmood groeide op in Schotland, waar zij hoge cijfers haalde op school en geliefd was bij iedereen. Niemand, zowel familie als vrienden, had door dat Aqsa al maanden bezig was met het voorbereiden van haar reis naar de IS. Nu is Aqsa getrouwd met een jihad strijder en heeft zij aangegeven zelf ook een martelaarsdood te willen sterven (Bakker & de Leede, 2015). In het artikel van Bakker en de Leede (2015) worden meer ideeën besproken die vrouwen zoals Aqsa

Mahmood aantrekken om af te reizen naar de IS.

Bakker en de Leede (2015) stellen in hun onderzoek dat vele vrouwen, net als Aqsa, de onderdrukking van Moslims in de wereld zien als een belangrijke motivatie om af te reizen naar Syrië om daar deel te nemen aan de Jihad. Zij zien dit eerder als hun ideologische en religieuze taak, dan omwille van een persoonlijke reden. De vrouwen beschouwen zichzelf als een belangrijk element van de beweging die de wereld compleet gaat veranderen. Velen willen hier graag aan bijdragen, aangezien zij in dit land (IS) naar eigen mening eervol worden behandeld (Bakker & de Leede, 2015). Wat echter opmerkelijk is, is dat de IS geen vrouwen toestaat om mee te vechten aan het front (Petrou, 2015). Op deze wijze wordt de rol van de vrouw in de strijd passief en indirect (Petrou, 2015), terwijl velen op een actieve en directe manier willen participeren zoals veelal wordt gesuggereerd op de foto's die circuleren op het internet van bijvoorbeeld Asqa Mahmood. Echter, als vrouwen al enige militaire training krijgen, is dit met het oog op zelfverdediging (Bakker & de Leede, 2015). Actieve militaire participatie van de vrouw vindt alleen plaats wanneer het daadwerkelijk nodig is; er moeten dus meer motivaties zijn waarvoor vrouwen af willen reizen naar de IS.

De band met andere 'zusters' wordt als een andere motivatie gezien. De notie van dit zusterverband is gebaseerd op acceptatie en heiligheid en speelt een belangrijke motivatie voor westerse vrouwelijke moslims om af te reizen naar de IS (Bakker & de Leede, 2015). Deze motivatie brengt mij bij Aqsa Mahmood. Wanneer meisjes twijfelen over het feit of zij al dan niet hun familie willen en kunnen achterlaten, helpt Aqsa hen. Zo is de band met je zusters in het kalifaat zo sterk, dat het verlies van je familie gecompenseerd wordt op basis van het zusterschap: *"Rejecting your family is a religious duty, if they make allies with the kuffar and reject jihad. Blood ties are nothing compared to living a truly Islamic life"* (Petrou, 2015, p. 28).

Het feit dat de IS wel baat heeft bij vrouwen als Aqsa, komt omdat zij (westerse) vrouwen aantrekt met dergelijke uitspraken als het bovenstaande citaat. Dit is nodig om twee redenen. Wat Aqsa doet functioneert als propaganda. Propaganda is een belangrijk element voor de invulling van de secundaire (indirecte) rol van de vrouw binnen de organisatie. Het door Aqsa aangehaalde gevoel van toetreden tot één grote familie, speelt in op de verlangens van westerse meisjes die afreizen naar de IS (Petrou, 2015). Zo heeft de IS de mogelijkheid op het saamenhorigheidsgevoel in te spelen. Een tweede belangrijke rol van

vrouwen binnen de organisaties die van belang is voor de IS, is het feit dat er vrouwen en kinderen nodig zijn om families te stichten en zodoende een volwaardig kalifaat te creëren. Kinderen, zowel jongens als meisjes, moeten opgevoed worden om moedig te zijn, niets anders dan Allah te vrezen en de ongelovigen te haten (Bakker & de Leede, 2015). De vrouwen die worden beschouwd als de ‘juiste vrouwen’ om een waar kalifaat te stichten, zijn de westerse bekeerde vrouwen. Deze vrouwen worden gezien als enthousiaste bruiden die fungeren als betere moeders en supporters van de jihad, in tegenstelling tot moslim vrouwen die gedwongen zijn te trouwen met strijders. Dit is te wijden aan het feit dat de afgereisde westerse vrouwen aantonen dat zij de ideologie van de IS’ als superieur beschouwen en de westerse wereld zien als inferieur, omdat zij deze westerse wereld achter zich hebben gelaten (Peresin & Cervone, 2015). Aqsa Mahmood combineert de bovengenoemde twee redenen in de onderstaande uitspraak:

“Our role is even more important as women in Islam, since if we don’t have sisters with the correct Aqeedah [conviction] and understanding who are willing to sacrifice all their desires and give up their families and lives in the west in order to make Hijrah [migration] and please Allah, then who will raise the next generation of Lions?”
(Zakaria, 2015, p. 119).

Dat Aqsa stelt dat de rol van de vrouw belangrijker is in de Islam dan in het westen is volgens het onderzoek van Petrou (2015) ook een belangrijk element om westerse vrouwen over te halen naar de IS af te reizen. Zo stelt hij dat: *“Part of it almost plays out a feminist narrative, which says the West sexualizes women and, in Islamic State territory, you are treated with respect”* (2015, p. 29). De rol die Aqsa Mahmood vervult valt niet te onderschatten.

Het werven van meisjes vormt dus een soort ‘secundaire rol van de vrouw’ en is belangrijk in het vormgeven van de agency van Aqsa Mahmood. Zo is familie een belangrijke element in de samenleving van de IS. Aqsa speelt daar goed op in door deze factor te gebruiken als een wervingstechniek. Zo blijft zij geloven in de traditionele rolverdeling binnen Islamitische samenlevingen, terwijl ze tegelijkertijd aan deze rol ontsnapt door het actief participeren in de strijd tegen de vijand. Zij biedt zo geen weerstand tegen de patriarchale structuur—de westerse visie—(Midden, 2010), maar is er wel sprake van de contextafhankelijkheidstheorie van Mahmood (2001): agency als een bepaalde capaciteit om

tot actie te komen die gecreëerd en mogelijk gemaakt wordt door bepaalde historische relaties van subordinatie, zoals deze voorkomen in patriarchale samenlevingen evenals die van de Islamitische Staat. Aqsa breekt niet met de indirecte rol van de vrouw, maar grijpt deze wel actief en bewust aan. Dit is essentieel voor haar functioneren in de organisatie, maar ook van het functioneren van de organisatie zelf, wat naar mijn mening kenmerkend is voor haar agency.

Er zijn echter meerdere redenen waarom terroristische organisaties baat hebben bij de deelname van vrouwen. Het vrouwelijk lichaam draagt namelijk vele voordelen met zich mee die van toepassing zijn op het inzetten van vrouwelijke zelfmoordterroristen. Dit zal een onderwerp zijn voor het volgende hoofdstuk, wat zich richt op een extreme van terreur: vrouwelijk zelfmoordterrorisme.

5.2 Extreem terreur: vrouwen als zelfmoordterroristen

“I have to tell the world that if they do not defend us, then we have to defend ourselves with the only thing we have, our bodies. Our bodies are the only fighting means at our disposal” (Zedalis, 2004, p. 1).

De rol van vrouwen binnen terroristische organisaties is heden ten dage een stuk directer geworden in vergelijking tot vroeger. Zo nemen meer vrouwen deel aan het strijdveld in de vorm van zelfmoordterrorisme (Weinberg & Eubank, 2011; Zedalis, 2004). Er zijn echter vele vragen omtrent het inzetten van zelfmoordterroristen. Waarom worden zij ingezet? En waarom geeft iemand zijn leven op? Met welk doel? Wat zegt dit over iemand hun agency? In dit hoofdstuk zal worden besproken waarom zelfmoordterroristen worden ingezet en wat de tactische voordelen zijn van het inzetten van vrouwelijke zelfmoordterroristen. Vervolgens zal de Palestijnse zelfmoordterroriste Ayat Al-Akhras centraal staan om een antwoord te geven op welke beweegredenen vrouwen hebben om deel te nemen aan zelfmoordmissies. Hier zal de nadruk liggen op agency en hoe dit agency begrepen kan worden door westerse feministen. Ik wil voorop stellen dat ik de zwaarte en onmenselijkheid van dit terrorisme en zelfmoordterrorisme besef en zulk handelen absoluut niet goedkeur. Het is echter van belang afstand te nemen van dit perspectief om tot een academisch inzicht te komen, wat er uiteindelijk op is gericht het westerse feminisme inclusiever te maken.

Zelfmoordterrorisme is een erg effectief strategisch wapen. Zedalis (2004) haalt in

haar onderzoek een aantal redenen aan waarom zelfmoordterroristen worden ingezet. Zelfmoordterroristen worden bovenal gebruikt als een operationele methode waarbij het doel is dat de uitvoerder van de taak sterft (Zedalis, 2004). Er zijn twee factoren van belang om de zelfmoordmissie te laten slagen. De eerste factor is het verrassingselement van de vrouwelijke zelfmoordterroriste. Het wordt namelijk niet verwacht van vrouwen dat zij zelfmoordterroristen zijn op basis de islamitische patriarchale samenleving. Vrouwen zijn, zoals aangehaald in de introductie, verantwoordelijk voor de familie en de eer van de familie. Bovendien zijn zij erg kwetsbaar door de centrale functie en macht van de man (Berko & Erez, 2007). Wanneer vrouwen besluiten om deel te nemen aan zelfmoordmissies, ontsnapt zij aan haar ondergeschikte rol. Dit wordt versterkt door het feit dat vele islamitische families trots zijn op een dochter die zich heeft opgeofferd voor haar religie. Zo haalt Ponzanesi (2014) de vader van Ayat Al-Akhras aan, die stelt dat de condities waarin de Palestijnen leven de jeugd aanzetten tot acties zoals zelfmoordterrorisme: *“A duty to resist occupation”* (p. 96). Bovendien: *“What is better than to be a martyr? You are going to die anyway... today, tomorrow, in one hundred years. To die in dignity and honor is better than anything”* (Ayat Al-Akhras' vader in Ponzanesi, 2014, p. 96). Dit is een paradoxaal verschijnsel aangezien de vrouw geacht wordt een passieve rol aan te nemen in het leven, maar wanneer zij hieraan ontsnapt, wordt dit gevierd.

De tweede succesfactor van zelfmoordterrorisme is de toegankelijkheid tot de doelwitten (Zedalis, 2004). Vrouwelijke zelfmoordterroristen kunnen dichterbij het doelwit komen (Weinberg & Eubank, 2011; Zedalis, 2004), omdat zij minder argwaan wekken dan mannen (Berko & Erez, 2007; Leung, 2003; Weinberg & Eubank, 2011). Dit komt bijvoorbeeld door de stereotypering van de vrouw als minder gewelddadig in vergelijking tot mannen (Zedalis, 2004). Deze gemakkelijke toegang tot doelwitten leidt tot meer slachtoffers, omdat vrouwen nauwkeuriger aan het werk kunnen (Zedalis, 2004). Zo zijn zij als het ware *invisible women* (di Giovanni, 2014).

Het verrassingselement van de vrouw als zelfmoordterroriste en haar betere toegang tot doelwitten in vergelijking tot mannelijke zelfmoordterroristen, maakt de vrouw een erg effectief wapen (di Giovanni, 2014). Bovendien neemt het aantal strijders toe wanneer vrouwen deelnemen aan de strijd. Hier moet echter wel een kanttekening gemaakt worden. Zo veronderstelt de islamitische traditie dat vrouwen toebehoren tot de privésfeer en wordt het vrouwen eigenlijk verboden op een directe wijze deel te nemen aan de strijd (Berko &

Erez, 2007). Bovendien wordt het gebruik van vrouwen als zelfmoordterroristen afgewezen door religieuze leiders (Zedalis, 2004). Het afwijzen van een directe rol forceert de vrouwen een indirecte rol aan te nemen. Vrouwen kunnen jihadisten bijvoorbeeld steunen door de voorziening van voedsel of het doneren van geld (Gonzalez-Perez, 2011).

De vele slachtoffers die zijn omgekomen of gewond zijn geraakt door het verassingselement van een vrouwelijke zelfmoordterroriste zorgen voor een ander tactisch voordeel: media aandacht (Berko & Erez, 2007; Jacques & Taylor, 2009; Zedalis, 2004). De media aandacht voor de betrokkenheid van vrouwelijke zelfmoordterroristen zorgt voor angst onder slachtoffers, maar ook onder andere niet-betrokkenen. Dit zorgt voor een negatief psychologisch effect (Ponzanesi, 2014). De publiciteit in de media heeft echter nog meer onderliggende aspecten. De toegenomen mediapubliciteit door de betrokkenheid van een vrouwelijke zelfmoordterroriste is volgens Ponzanesi (2014) toe te wijzen aan de genderneutraliteit van een terroristische missie als zelfmoordterrorisme. Ponzanesi (2014) stelt dat de bruutheid en het extreme geweld wat komt kijken bij zelfmoordmissies vaak gekoppeld wordt aan mannelijkheid. Wanneer vrouwen zich bekeren tot dit soort geweld wordt er een diepere gedachtegang geacht. Vrouwen worden namelijk gezien als de scheppers en beschermers van het leven in plaats van als moordenaars. Bovendien stappen vrouwen uit de privé sfeer en staan zij op het publieke toneel wanneer zij besluiten te sterven voor hun ideologische doel door middel van zelfmoordterrorisme. Op deze wijze worden vele verwachtingen en stereotypes van hun vrouwelijke rol binnen de familie en samenleving verstoord (Ponzanesi, 2014). Deze bevindingen zijn interessant voor de beweegredenen van vrouwen om deel te nemen aan zelfmoordmissies en zijn zeker relevant voor de agency-analyse. In deze analyse zal Ayat Al-Akhras als voorbeeld worden genomen voor een vrouwelijke zelfmoordterroriste.

Ayat Al-Akhras was een goede studente met een passie voor schrijven en pop muziek (Shipman, 2002). Zij woonde in een vluchtelingenkamp buiten Bethlehem, samen met haar moeder, vader en elf broertjes en zusjes. In dit vluchtelingenkamp ervoer zij de vernedering van de bezetting en *“the limits of her life as a member of the third generation of displaced people”* (di Giovanni, 2014, p. 2). Op 29 maart 2002 werd Al-Akhras de derde Palestijnse vrouw ooit die zichzelf transformeerde in een dodelijk wapen door middel van zelfmoordterrorisme (Shipman, 2002).

Maar waarom offeren vrouwen als Al-Akhras zich op? Voor welke doelen? Gonzalez-

Perez (2011) stelt dat vele vrouwelijke zelfmoordterroristen in Irak gedoemd zouden zijn te mislukken in hun samenleving (falen in huwelijken, uitblijven van kinderen) en daarom vatbaarder zijn om geworven te worden voor zelfmoordmissies. De vrouwen kiezen er dus voor om zelfmoordterrorist te worden, omdat de levens die zij leidden al gedoemd waren te mislukken. Vrouwen zijn tevens vatbaarder voor deelname, omdat zij in de landelijke gebieden traditionele genderrollen krijgen toebedeeld (Gonzalez-Perez, 2011). Gonzalez-Perez (2011) concludeert op basis van deze informatie dat de moslims die deelnemen aan zelfmoordmissies dit niet doen in naam van de Islam, maar omdat zij wanhopig zijn. Aan dit verschijnsel kan het *designated agency* van Ponzanesi (2014) gekoppeld worden: *“They get reduced to a ‘designated agency’, an agency by invitation only, becoming ‘weapons of a male arsenal’”* (Ponzanesi, 2014, p. 89). Hieruit, en uit de hierboven gegeven informatie, kunnen we opmaken dat dit geen actief agency is van de vrouw, maar dat zij in een positie wordt gebracht waarin zij geen andere keuzes heeft. Bovendien duidt het rekruteren van dit soort vrouwen op het gebrek aan sociale waarde binnen zowel de gehele samenleving, als binnen terroristische organisaties (Gonzalez-Perez, 2008, p. 129).

Een andere belangrijke reden voor vrouwen om deel te nemen aan zelfmoordmissies is het gevecht voor gendergelijkheid. Door de toegenomen publieke participatie van vrouwen worden zij niet langer enkel geroemd voor hun ondersteunende rol (Berko & Erez, 2007), maar kunnen zij net als Ayat Al-Akhras een heldenstatus verkrijgen (Leung, 2003). Deze heldenstatus van vrouwen werd jarenlang onmogelijk geacht, maar door de nieuwe actieve participatie in de publieke sfeer kunnen zij de gelijke partner van de man worden in de nationale strijd.

Al-Akhras is naar haar zeggen gestorven om het feit dat de Palestijnse autoriteiten hebben gefaald in het vervullen van hun plicht (Leung, 2003). Al-Akhras voelde zich nauw betrokken bij het lot van de Palestijnen. Volgens vrienden werd zij een zelfmoordterroriste voor de Palestijnse bevolking (Leung, 2003). Dit duidt op politieke en ideologische overtuigingen. Ook persoonlijke ervaringen met betrekking tot het nationale conflict speelden een rol. Zo ondervond Al-Akhras vele traumatische gebeurtenissen met betrekking tot de agressiviteit en vijandelijkheid van Israëliëse soldaten (Shipman, 2002).

Moeten wij Al-Akhras haar agency hierdoor minimaliseren, omdat haar handelen en agency vaak onbegrepen blijven? Naar mijn, op Mahmood (2001) gebaseerde, mening niet: *“Do not deplore, do not laugh, do not hate, but understand”* (Ponzanesi, 2004, p. 92). Salimi

(2014) stelt dat de politieke zichtbaarheid gecreëerd wordt wanneer het lichaam op het punt staat te verdwijnen door de ontploffing. Dit stelt de vrouwelijke zelfmoordterroristen in staat zich los te maken van culturele stigma's betreffende het vrouwelijke lichaam (Salimi, 2014, p. 56). Al-Akhras beschuldigde in haar afscheidsvideo de Arabische leiders in het falen van hun taak. Door een politieke en militaire (op de publieke context gebaseerde) speech te geven, neemt zij een bepaalde rol in. De rol die zij aanneemt, wijkt af van de rollen die worden toegekend aan vrouwen binnen conservatieve culturen (Salimi, 2014). Ondanks dat dit, naar mijn mening, gebaseerd is op westerse vooringenomenheid, zijn deze genderrollen gericht op de huishoudelijke, onzichtbare en passieve vrouw (Salimi, 2014). Al-Akhras wijkt hiervan af door een actieve rol te spelen in het bieden van weerstand tegen de bezetters in haar land; zij gaat zelfs zo ver dat ze de leiders van de Arabische wereld bekritiseert voor hun passieve houding in de nationale Palestijnse kwestie (Salimi, 2014). Dit is een merkwaardige houding voor een islamitische vrouw in een samenleving waar zij zelfs mannen jonger dan zichzelf moet gehoorzamen (Berko & Erez, 2007). Salimi (2014) concludeert het bovenstaande in het volgende citaat: *"Her performance of power and activism reaches beyond cultural norms and gender expectations and is a threat to the patriarchal hierarchy inside Palestine and beyond its borders"* (2014, p. 57).

Echter, was gendergelijkheid daadwerkelijk een primaire reden voor Al-Akhras om zichzelf op te offeren door middel van zelfmoordterrorisme? Volgens Salimi (2014) hebben vele vrouwelijke politieke activisten niet gevraagd om een verandering in hun samenleving met betrekking tot de genderrollen, zo ook niet Al-Akhras. Ook heeft hun politieke activisme geen verandering teweeg gebracht in de sociale status van de vrouw in de patriarchale Palestijnse gemeenschap. Toch, zo stelt Salimi (2014), heeft de zichtbaarheid en de nieuwe spirituele status (bijvoorbeeld 'heldin') van de politieke activisten zoals vrouwelijke zelfmoordterroristen een stap gezet in de richting van de gendergelijkheid die zij impliciet promoten (Salimi, 2014, p. 57).

Op deze wijze is de *women's bodily performances of agency* binnen de Palestijnse weerstand een nieuwe versie van de moslim vrouw die zich afzet tegen de voorheen oriëntalistische, onderdanige en passieve representatie: de moslimvrouw als een individu die haar publieke activisme opeist (Salimi, 2014). Bovendien kan de vrouw klaarblijkelijk profiteren van haar vrouwelijke lichaam en status. Op deze wijze wordt zij een bedreiging voor de patriarchale orde door het destabiliseren van het mannelijke construct als

verdedigers van de gemeenschap en de vrouw als een individu die beschermd wordt (Berko & Erez, 2007, p. 512), ondanks dat vele vrouwelijke zelfmoordterroristen deze weerstand tegen de patriarchale orde niet als primaire reden hebben voor hun handelen.

6. Conclusie en discussie

Vrouwen zijn een onmisbare schakel geworden in terroristische organisaties. Bovendien hebben vrouwen tactische voordelen om als zelfmoordterroriste te fungeren voor terroristische organisaties. Er zijn echter vele vragen en discussies rond het inzetten van zelfmoordterroristen en in het bijzonder vrouwelijke zelfmoordterroristen: wordt dit militair gezien als tactisch of vindt dit plaats op theologische/ideologische basis?

Het gebruik van vrouwen wordt alleen toegestaan op basis van radicale jihadistische interpretaties en manipulaties van islamitische doctrines: het immorele wordt gerechtvaardigd op basis van schijnbaar morele argumenten (Gonzalez-Perez, 2011). Op deze wijze kan er een idee zijn dat vrouwen actieve *agents* zijn met betrekking tot hun agency en hun religie, terwijl zij eigenlijk alleen worden gebruikt op basis van tactische, militaire redenen: *“Just as in Palestinian terrorist movements, the women of Al-Qaeda are used as expendable tools and economic weapons and little effort has been made to theologically justify their role”* (Gonzalez-Perez, 2011, p. 59). In het onderzoek van Victor (2003) wordt een uitspraak van een spirituele leider van Hamas aangehaald, waarbij deze leider stelt dat een vrouwelijke martelaar problematisch is. Een man die een vrouw rekruteert breekt met de Islamitische wet. Het besef hiervan door de vrouwen zelf en of dit effect heeft op hun handelingen en agency, zou een interessant onderwerp zijn en kan eventueel dienen als vervolgonderzoek.

Bovendien is het van belang een onderscheid te maken tussen zelfmoord en *martyrdom*, oftewel martelaarsdood. Volgens de Islam is zelfmoord namelijk een zonde (Ponzanesi, 2014). Gonzalez-Perez (2011) onderbouwt dit door drie redenen op te stellen waarom islamitisch terrorisme niet volgens de koran is. Zo is het niet toegestaan om burgers, vrouwen of kinderen aan te vallen. Bovendien is de enige autoriteit die een oorlog mag uitroepen de autoritaire staat. Tenslotte is zelfmoordterrorisme in principe zelfmoord, geen oorlog (Gonzalez-Perez, 2011). Vele belangrijke Islamitische figuren zijn dan ook tegen zelfmoordterrorisme, maar ook tegen terrorisme op zich. Gonzalez-Perez (2008) stelt dat zelfmoordaanslagen illegitiem zijn en niks te maken hebben met de jihad in de naam van God (p. 53). De Islam vormt dus geen basis of belangrijke inspiratie voor zelfmoordterrorisme. Terroristische groeperingen hebben echter islamitische doctrines op

een radicale wijze geïnterpreteerd om het geweld, dat eigenlijk wordt verboden door de Islam, goed te keuren (Gonzalez-Perez, 2011).

Maar wat zeggen de handelingen van Aqsa Mahmood en Ayat Al-Akhras over hun agency en wat kan hier uiteindelijk van geleerd worden om het feminisme inclusiever te maken?

Aqsa Mahmood is een interessante casestudy vanwege haar westerse achtergrond. Haar agency wordt vormgegeven door haar handelen volgens religieuze regels binnen een patriarchale samenleving, ook wel *piety* (Mahmood, 2011). Toch ontsnapt zij aan de traditionele genderrollen. Aqsa stelt namelijk dat de familie, en in het bijzonder het zustersverband, een belangrijke rol speelt in het leven van vrouwen. Zo zijn vrouwen verantwoordelijk voor het opvoeden van de volgende generatie potentiële strijders. Dit zou de voornaamste rol van vrouwen zijn en bovendien een belangrijke vorm van agency. Aqsa gaat echter nog verder. Zij speelt een belangrijke rol binnen de IS en breekt zo met traditionele indirecte rollen van vrouwen in een strijd. Zij pakt deze rol actief en bewust aan en wordt zo een belangrijke schakel voor de IS met betrekking tot het werven van nieuwe, westerse meisjes. Aqsa neemt op deze wijze indirect deel aan de strijd van de IS tegen afvalligen. Dit heeft echter directe gevolgen, wat mij weer brengt bij het opvoeden van de volgende generatie. Zo wordt het in principe een cirkelredenering. Ondanks dat ik de handelingswijze van de IS afkeur, vind ik dat de manier van handelen en de capaciteit van Aqsa een vorm van agency is waar westerse feministen van kunnen leren om inclusiever worden.

Al-Akhras emancipeert binnen een patriarchale samenleving door kritiek te uiten op mannelijke leiders en het heft in eigen hand te nemen, ook al doet zij dit op een extreme manier: zelfmoordterrorisme. Haar emancipatie is echter geen specifieke weerstand tegen de patriarchale samenleving en structuur en kan dus niet gebaseerd worden op seculaire, westerse argumenten. Het perspectief van Mahmood (2001) met betrekking tot agency kan hier toegepast worden. Mahmood stelt: *“Agency as a form of ‘piety’, a form of obedience to religious rules that may grant women observing those rules more autonomy and movement for self-improvement than a Western reading would allow”* (Ponzanesi, 2014, p. 89). Bovendien gebruikt Al-Akhras haar vrouwelijke lichaam binnen de Palestijnse weerstand en presenteert zij zodoende een nieuwe versie van de moslim vrouw die zich afzet van de voorheen oriëntalistische representatie als onderdanig en passief. Al-Akhras is op deze wijze

een vrouwelijk individu die haar publieke activisme opeist. Bovendien hebben de zichtbaarheid en de toegenomen status van vrouwelijke zelfmoordterroristen zoals Al-Akhras een stap gezet in de richting van de gendergelijkheid die zij impliciet promoten (Salimi, 2014). Dit komt overeen met hetgeen wat de vader van Ayat Al-Akhras stelde in zijn citaat, namelijk dat er niks beter is voor iemand dan de martelaarsdood te sterven. Hierin wordt geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen, alhoewel er in het dagelijks leven duidelijk een bepaalde rollenverdeling is—een realisatie van het onderscheid. Wanneer een vrouw zoals Al-Akhras dus deelneemt aan zelfmoordterrorisme, verzet zij zich (impliciet) tegen haar onderdrukkende rol. Naar mijn mening duidt dit op agency.

Westerse feministen hoeven en moeten naar mening het handelen in de vorm van zelfmoordterrorisme niet goedkeuren, maar wel proberen te begrijpen. Er is namelijk meer dan weerstand bieden tegen patriarchale samenlevingen; er moet rekening worden gehouden met de sociale leefomstandigheden van vrouwen die het handelen en de agency beïnvloedt. Wanneer dit wordt gedaan, kunnen meerdere vrouwen zich vinden in het feminisme. Hierdoor kunnen vrouwen elkaar versterken en zich niet beperken tot hun eigen cultuurspecifiek handelen. Dit leidt tot een wereldwijde *empowerment* onder vrouwen en wat is er beter dan dat?

Ik ben mij echter wel bewust van het feit dat mijn onderzoek een breed, misschien wel te breed, overzicht biedt met betrekking tot handelingsvormen van vrouwen binnen terroristische organisaties. Hierdoor kan mijn onderzoek op bepaalde punten oppervlakkig overkomen, omdat ik een zo compleet mogelijk beeld wilde schetsen. Ik erken dan ook dat dit onderzoek op bepaalde punten zijn scherpte verliest, wat een verbeterpunt zou zijn voor een volgend onderzoek.

7. Literatuurlijst

- Afshar, H. (2008). Can I see your hair: choice, agency and attitudes: the dilemma of faith and feminism for Muslim women who cover. *Ethnic and Racial Studies*, 31(2), 411-427.
- Bakker, E., & De Leede, S. (2015). *European Female Jihadists in Syria: Exploring an Under-Researched Topic*. Geraadpleegd van <http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Bakker-de-Leede-European-Female-Jihadists-In-Syria-Exploring-An-Under-Researched-Topic-April2015.pdf>
- Berko, A., & Erez, E. (2007). Gender, Palestinian Women, and Terrorism: Women's Liberation or Oppression? *Studies in Conflict & Terrorism*, 30(6), 493-519.
- Bulbeck, C. (2001). Articulating Structure and Agency: How women's studies students express their relationships with feminism. *Women's Studies International Forum*, 24(2), 141-156.
- Di Giovanni, J. (2014). A Jihad Of Her Own. *Newsweek Global*, 162(10), 1-6.
- Enriques, E. L. (2000). Feminisms and Feminist criticism: an overview of various feminist strategies for reconstructing knowledge. *Women in Action*, 1/2, 1-5. Geraadpleegd van http://www.isiswomen.org/index.php?option=com_content&view=article&id=618-wia-2000-1a2-table-of-contents
- Gonzalez-Perez, M. (2008). *Women and Terrorism: Female activity in domestic and international terror groups*. London en New York: Routledge.
- Gonzalez-Perez, M. (2011). The False Islamization of Female Suicide Bombers. *Gender Issues*, 28(50), 50-65.
- Hirschmann, N. J. (1998). Western Feminism, Eastern Veiling, and the Question of Free Agency. *Constellations*, 5(3), 345-368.
- Jacques, K., & Taylor, P. J. (2009). Female Terrorism: A Review. *Terrorism and Political Violence*, 21(3), 499-515.
- Leung, R. (2003, 23 mei). The Bomber Next Door: What Makes A Female Suicide Bomber Tick? Geraadpleegd van <http://www.cbsnews.com/news/the-bomber-next-door/>
- Mahmood, S. (2001). Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some reflections on the Egyptian Islamic Revival. *Cultural Anthropology*, 16(2), 202-236.

- Midden, E. (2010). *Feminism in Multicultural Societies: An analysis of Dutch Multicultural and Postsecular Developments and their Implications for Feminist Debates*. Proefschrift, University of Central Lancashire
- Mojab, S. (2001). Theorizing the Politics of Islamic Feminism. *Feminist Review*, 69, 124-146.
- Peresin, A., & Cervone, A. (2015). The Western Muhajirat of ISIS. *Conflict & Terrorism*, 38(7), 495-509.
- Petrou, M. (2015). Teen girl jihadists. *Maclean's*, 128(10), 28-30.
- Ponzanesi, S. (2014). Female suicide Bombers and the Politics of Gendered Militancy. In S. Ponzanesi (Red.), *Gender, Globalisation, and Violence: Postcolonial Conflict Studies* (pp. 82-107). London en New York: Routledge.
- Renegar, V. R., & Sowards, S. K. (2009). Contradiction as Agency: Self-Determination, Transcendence, and Counter-Imagination in Third Wave Feminism. *Hypatia*, 24(2), 1-20.
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books
- Salimi, R. (2014). The Female Bomber's Body in Performance. *New Theatre Quarterly*, 30(1), 51-64.
- Shipman, C. (2002, 13 april). 2 teenage girls die in Mideast tragedy. Geraadpleegd van <http://abcnews.go.com/GMA/story?id=126183&page=1&singlePage=true>
- Victor, B. (2003). *Army of roses: Inside the world of Palestinian women suicide bombers*. Perseus Books Group.
- Weinberg, L., & Eubank, W. (2011). Women's Involvement in Terrorism. *Gender Issues*, 8(1-2), 22-49.
- Zakaria, R. (2015). Women and Islamic Militancy. *Dissent*, 62(1), 118-125.
- Zedalis, D. (2004). *Female Suicide Bombers* (USAWC Strategy Research Project). Geraadpleegd van <http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA430128>